Tečaj XIV. **NOVICE** List 44.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 31. maja 1856.

Iz občnega zbora c. k. kmetijske družbe

v Ljubljani 7. maja.

(Dalje.)

Gospod Andrej Malič, odbornik kmetijske družbe, je potem besedo poprijel in govoril od zasadbe sadnega drevja poleg hiš in dvoriš, poleg cest in potov, poleg senožet in njiv. Lepo je dokazal velik dobiček, kteri izvira iz obilnega sadja gospodarjem in pa deželi, zraven pa je tudi imenoval dežele, kjer se vidi sadnega drevja obilo kamor koli se pogleda. Ni tedaj to nič novega, ako se pravi: „sadíte sadje po vseh potih!“ Pa poslušajmo, kako je gosp. Malič to reč razložil: „Sadjoreja je velik kapital vsake dežele; ta kapital zamore mlad šolarček, dobro podučen, ravno tako množiti kakor siv starček, in prostora za drevje je še neznano veliko na svetu. Pa ne le na vertih samih, temuč tudi okoli hiš, ob potih in cestah, poleg njiv in senožet je prostora dovelj za zasadbo sadunosnic, — le stari vraži je treba slovó dati, da poleg njiv škodje drevju, in pa pametno se te rečí lotiti; saj tudi vino škodje, ako ga človek nezmerno pije ali ne ob pravem času, — ali je še kdo zatega voljo terdil, da naj se nikar ne pije vino? Pa kaj bomo govorili od škode, in zmiraj le eno trobili; saj nas skušnje v mnozih deželah vse drugač učé. Pojte neverni Tomaži v lavantinsko dolíno na Koroško, saj ni deleč, — pojte v gornjo Avstrijo, na Marsko, Česko, Parsko, posebno pa v Švajco, in vidili bote poleg velikih cest cele dní nič druzega kot sadno drevó za drevesom“.

„Res je, da na takih vsakemu odpertih potih se je zlo tatvine bati, ker še na zapertem vertu sadje ni pri miru. Al to je le tako dolgo hudo, dokler je sadja malo, kakor je za koruzo slabo, dokler je na velikem polji le ena njiva ž njo obsejana, kamor se rade vrane spušajo, kakor na redke drevesa tatovi. Pa tudi na odpertih potih se dá sadje obvarovati tatov. Kako? Gotovo tako, da se zasadí takošno, ki ga tat ne pokusi, ktero pa vendar gospodarjem veliko zaleže. In takošno sadje so tépke. Za češpljami (slivami) in nekterimi jabelki so gotovo tépke pervi, za dom naj koristneji sad. Suha tépka je za marsikaj dobra, — to naši gospodarji in gospodinje samí vedó; iz sirove tépke pa se dela vino, tépkovec imenovano, ki je za delavnega človeka kaj dobra in zdrava pijača. Pravo vino je razun vinskih dežel predrago, tudi delavca preveč zgreje, da se še bolj potí, — ol (pívo) se spridi, preden na polje pride, — žganje je vsaki čas bolj strup, kot kaj druzega; — dober tepkovec pa zdelanega človeka hladí in krepčá, ima tedaj dvojno dobro lastnost“.

Ko je gospod Malič naštel navadniše tépke, ki jih imajo po mnozih deželah, je pohvalil krajnske, posebno in pred vsemi pa koroške.

Ker smo v 14. listu „Novic“ že omenili hvale vrednih koroških tépk, zavernemo častite bravce na omenjeni list s serčno željo, naj bi se gospodarji po vsem Slovenskem prav marljivo poprijeli zasadbe tépk.

Ko je gosp. Malič končal svoj govor, so bili v poterjenje njegove hvale, da tépkvec je dobro vino, pričujoči gospodje družbeniki postreženi z dvojnim tepkovcem: tistim namreč, ki so ga poslali svitli knez in škof lavantinski iz Koroškega, in pa tistim, kterega smo prejeli po častitem fajmoštru prežganjskem iz Dolenskega, — uni je bil bele, ta rudeče barve, obá pa prav čista, bistra kapljica, ktera v kozarce natakana je gomizlala kot slavni šampanjevec. Pokusili so ju zbrani družbeniki in enoglasna je bila hvala, da obá tepkovca sta kaj prijetnega okusa in zaslužita imé dobrega vina; nekteri so bolj hvalili prežgajnski, večina pa koroški tepkovec; odkod pa rudeča barva prežgajnskega, nismo zvedili, zato, ker gospoda fajmoštra, ki so ga nam poslali, ni tukaj bilo. Ni tedaj le prazna beseda, da se dá iz tépk prijetno in tudi precej močno vino napraviti, in da tépka je hvale vredna sestričinja terte.

(Dalje sledí.)

Gospodarske novíce.

Mlada praprot — res dobra jéd.

Resnico je govoril mož, ki je priporočal praprot kot dobro hrano v 40. listu „Novic“. Slišal sem sicer že ko pubeč mlad, da vélikega travna so zeliša sploh zdrave, in res je, da sleherna rastlina je za kaj, — pa da praprot je za kaj več kot le za nastel, ali kakor Gorenec pravi, za nasteljo, nisem vedil pred, čeravno mi že sivi las na glavi ali ravno več bela vrana. Tako se učí človek dan za dnevom, pa menda se nikoli ne izučí. Praprot je dobra piča za živino, posebno prešiči in mlade jagnjiča jo rade jedó. To so mi povedali hribovci še le te dní. Bivši pa pri dragemu prijatlu A. J. na visoki gori, kjer

»Rožce, mnogotere trave
Žlahen duh razlivajo,
Najdejo zdravila prave,
Ki okolj prebivajo“ —

bereva v „Novicah“ hvalo praprota. „To morava poskusiti“ rečeva, in hajd! po mlade praproti v gojzd; Jerici, prebrisani kuharci in sestri gosp. župnika, pa rečeva, naj se na večer le pripravi nove sorte špargelj nama skuhati. Troje sorte praproti nabereva: prav mlade za „pošrekati“, kakor naše kuharce pravijo, s sirovim maslom (putrom), — druge večje praproti za „póhati“ kakor se navadno „šnite“ póhajo, in pa še večje že na tri vejice razrašene za salato merzlo. Prineseva ga domú in Jerica nama ročno napravi trojno jestvíno. Mi dva pa se vsedeva k skledicam — kot ostra sodnika. Naši bravci bojo radovedni: kaj sva razsodila. Čujte tedaj!

Naj boljega in res prav prijetnega okusa je bila póhana, gorka; — kakor špargeljni s sirovim maslom pošrekana je bila enmalo grenkljata, po okusu kakor artičoke in prav pripravna — za dobro kaplico vina; naj manj nam je dišala v salati merzla z ocetom (jesihom) in oljem napravljena; ni bila sicer za zavreči, pa ker je ta praprot bolj stara, ni bila tako dobrega okusa. Pohane, se vé da merzle, sem sabo vzel iz Rakitne in prijatlom pokusiti dal z besedo: „to so nove fele špargeljni“. Vsi so jih hvalili. Ko sem jim pa povedal, kaj so jedli, mi nihče ni hotel verjeti, da je jedil praprot. V Barovnici in na Verhniki so jo pokušali, pa vsem je pohana praprot dopadla. Zato lahko rečem: Praprot gor, praprot dol, dobro pripravljena mlada je bolja kakor je kumerni pa dragi špargelj ljubljanski! Kuharcam po kmetih, ktere imajo včasih nenadoma kakega gospóskega gosta pogostiti, bo gotovo ta novíca všeč. Mnišček.

Natoroznanski pomenki.

Po dr. L—u spisal Juri Pavalec.

Toča.

Toča je prikazek na nebu, kteri se v nekterih krajih včasih pogostoma vidi. Visokoučeni možje, kakor: Volta, Bah, Lihtenberg in še drugi, so se že tersili, toči do korena priti in pokazati, kako se nareja, pa skor celó zastonj so si glave belili; njihove mnenja so bile ali le podkladne in nedokazane, ali pa se niso ujemale z glavnimi pravíli natoroznanstva in so jih zategadel drugi učeni spet zavergli. Tudi nam se še dan današnji skor ravno taka godí zastran narejanja toče, čeravno ga ni med nami, kteri bi ne poznal tistih različnih, dostikrat zlo velikih kosov ledú, kteri večidel po soparčnih dnevih pri strašni nevihti in pri hudih električnih prikazkih z vso silo na zemljo padajo; kteri so zavolj velike škode, ktero narejajo po žitnih poljah in vinskih goricah, strah in groza marljivemu in skerbnemu po vsem tem pa ubogemu kmetu. Pripoveduje se od toče, ktera je čuda debela bila, in vagala ne samo po več lotov, temuč čvetert in polovico funta in še več *). Kdor le kolčikaj skerbno opazuje premenljivost našega zračja, bo grozno to uimo spoznal že samo iz podobe in barve oblakov; ob soparčnem letnem času lahko mnogokrat vidimo, kako kmetovavec vès plah ogleduje nebo, ktero čedalje temnejše prihaja po debelih, svinčenklatih oblakih.

Narboljša memo druzih razlag se nam dozdeva Blanchet-ova, s ktero nam bo, mislimo, mogoče, zadosti razjasniti, kako se nareja toča.

Preden vendar od toče dalje govorimo, hočemo najprej po domače razjasniti, kako vetrovi navstajajo.

Ako v dimnici (izba in kuhinja skupej) zakurimo, se zrak narpred v dimniku in v gornjem prostoru izbe razteguje po toploti, ktera od ognja izvira, in se dviguje skoz dimnikov žleb. Tanjši zrak privlačuje druzega gostejšega iz spodnjega prostora izbe, in tekoča toplota napravlja, da se tudi v spodnjem prostoru izbe zrak razteguje in ložejši prihaja, se dvigati začenja in se dvigajoči zrakotek vzrokuje. Se dvigajoči zrak pa išče skoz poke in druge male luknjice na izbenem strop uíti. Po različnosti toplote odteka ali priteka ta tudi na straněh izbe skoz duri, okna itd. tako dolgo, dokler ni popravljena skoz raztegnjenje izbinega zraka popačena ravnovaga toplote v izbi in v prostorih poleg izbe; in to je ravno-važen zrakotek. Vse to vendar, kar mi v izbi komaj zapazimo, se primerja javno pri velikih zrakotekih ali vetrovih v zraku. Solnčna toplota raztegnivši zrak nareja vetre. Ona je namreč vzrok, da se zrak čedalje bolj tanjša in na njegovo mesto drugi gostejši od straní priteka in tako ravnovažen zrakotek ali veter navstane. Tako narejeni veter veje na tisti kraj, kamor se zrak razteguje. V izbi začutimo prepih le v spodnjem prostoru, ako pa v gornjem na steni okno odpremo, in je izba verlo topla, vidimo, da je tudi tam prepih, da merzlejši zrak z vso močjo od spodej skoz odperto okno v izbo sili. Ravno taka je tudi z vetri; navadno je zrakotek, kteri je po raztegnjenem zraku navstal, ravnovažen, more pa tudi pošev in po legi bregov, kteri dol, kjer veter veje, obdavajo, tudi raven biti.

Zdaj pa nas, dragi bravec! spet spremi k dalnjem razlaganji toče. Misli si z bregovi obdani dol, v kterem je po več vročih dnevih visoka stopnja toplote narastla in je zrak poln poln soparjev. Taki soparni zrak napolnuje vès dol, se razprostira po bregovih in zakriva njih verhunce. Misli si še, da na zahodni strani tega dola se odpira drugi dol manj topel. Odtod priteka hladniši zrak proti toplemu dolu in nareja tiste hude, kupate, včasih goram podobne oblake, kterim kupati oblak (cumulus) pravimo. Hladniši zrak teče potem v gorki dol na mesto raztegnjenega, in kakor hitro se ta bregov dotikuje, pada s toliko večo silo v dol, kolikor veči je razloček toplote v obéh dolih; v ravno tem trenutku potegne to padanje tudi gornje lege zračja za seboj tako, da se na takošni način več tavžent čevljev visoke, na ravnost nadvpične zračne lege gibljejo. V toliki višavi pa vémo, da je le malo toplote. Poverh velike množine soparjev polnega zraka pa se narejajo perjasti oblaki (cirrus), kteri, kakor iz popisovanja oblakov vémo, snežene večidel v piro stečene drobce zapopada. Te drobce žene merzel zrakotek iz gornjega zračja skoz soparjev polni zrak; na tem potu jemljejo pirine zernica soparje na-se, kteri ob nizki toploti se gibajočega zraka zmerzujejo in se tako v točo premenvajo. Ta zrakotek od zgorej pride potem do vetra, kteri pri zemlji veje, in ta pelja točo tako dolgo seboj, dokler do nasprotnega vetra ali do kakošnega drugega napotka ne pride, kteri napravi, da se toča na zemljo usuje.

S to razlago se tudi ujema skušnja, da toča posebno rada gré v krajih z velikimi in globokimi doli, v kterih lahko zlo razne toplote narašajo; redkokrat pa v deželah z velikimi ravninami, kakor, postavimo: v Holandii, na Pruskem in v Rusii, kjer se ravnovažnost raznih toplot zmiraj lahko popravlja; še manjkrat gré toča na morji, kjer vedni vetrovi vejejo in ravnovažnost zderžujejo; kajti po ravninah se ravno-paden zrakotek dosti težejše nareja, kakor pa v dolih.

Tudi podoba nekterih točinih zern se ujema s to razlago. Najdejo se namreč zerna složene iz verst s skupnim središčem, ktere so odzad izdolbljene. Takšne zerna so naravnost na zemljo padale in so spredej in na straněh narašale, ker so padajoče soparjev na-se jemale; zadnji del pa tega ni mogel storiti. Ravno taka je s točinimi zerni, ktere imajo odzad ostrine.

Ko so točine zerna že deleč naravnost padale, ne morejo več nazaj, kar so se spredej zlo narastle in so tedaj težke.

Naj raje gré toča podnevi, ker le podnevi so vse okolišine take, da se lahko toča nareja. Ponoči je le malokdaj nevihta, ktera bi točo prinesla. Nadalje je opazovanje pokazalo, da nevihte, ktere naj večo točo prinašajo, so večidel med tremi in štirimi popoldne; v tem času je dnevna toplota največa, je zrak narbolj raztegnjen in ima največ soparjev v sebi in soparji se dvigajo najvišje v zrak. Vse to pripomore k silnim vetrom in k debelejši toči. Debelost zern bi se morebiti tudi dala izračuniti po času, v kterem pada.

Iz rečenega se lahko vidi, da toča je pozimi redek prikazek, in da se ne more narejati v skrajnem podnebji; le v umernem pasu zemlje je toča domá, ker se večidel (pa ne izključljivo) dalje od 60.° zemljopisne širjave ne najde. Verhunci gór v umernem podnebji nimajo skor nikdar toče.

*) V mestu Mastríhtu v Holandii so 3. augusta 1827 kosovi ledú padali, kterih posredek je polovico čevlja meril. Tudi v moji domovini v slovenskih Goricah smo predlanskem imeli točo kakor laški orehi veliko. Pis.

Za poduk in kratek čas.

* Osel, ki ni mogel dalje terpeti múk terdoserčnega svojega gospodarja, uide iz službe. Gredé po cesti sreča pijanca, ki je semtertje omahoval, vès pobit in pomazan. „Ubogi človek — reče — tudi ti imaš hudega gospodarja in tvoj je še toliko hujši, ker mu ne moreš uiti“.

Najhuji gospodar je strast, in najterja služba je gerda navada.

* „Dotaknem se te s čudodelnim svojim protom — reče čarodejnik tolstemu prasetu — „in precej se spreoberneš v lepega jelena“. Prasè se res preoberne v jelena z lepim, tankim vratom in velikimi rogovi, in dopadlo mu je biti jelen. Ali v tem pogleda v polno svoje korito, in praša: „Kaj pa jedó jeleni?“ Odgovorí mu čarodejnik: „Hrana žlahnih jelenov je zlo prosta: trava pa voda“. Hitro odgovorí nečista žival: „E, kaj samo od trave in vode se živé jeleni? Ostanem raji prase.

Človeku, ki je vajen le grobe poltnosti, zastonj ponujaš duševne radosti in popolnejše življenje.

SEDATO AVG SAC R PACONIVS *) EDEM ET ARAM D D.

Spisal Davorin Terstenjak.

Stari Indi so častili božanstvo Indra, ktero, kakor ostroumni Pott [1]) prav razlaga, ni druga bilo, kakor „zapopadek natornih prikazkov na nebu". Indra je toraj duh atmosfêre, gospodar oblakov in groma, vedrine, vse obsegajoči etêrski kralj, mojster soparnega zračja v njegovih teluriških uplivih in bojevatelj in premagavec hudega [2]), zato njegovi priimki: Marutvan, aëreus, Marot, Merot, Džišnu, Džayarâma, victor, Vitislav, Vit, Vitoljub, Surapati coeli dominus, Svaroh [3]), Pardžanja, tonitruus, Perkun, Perun, Vadžra, Vatroslav, Pashupati [4]) taurorum dominus, Stirbog, Štribog, Kilbog, Turbog, itd. — Indra pomeni po Lassen-u in Kuhn-u [5]) vedri, der blaue, ima tudi ženo Indrani [6]), ktero ime na rimsko-slovenskih kamenih nahajamo v obliki Vindruna [7]). Tudi polatinčeno Serendius se najde.

Včlovečenje (Vermenschlichung) božanskih natornih močí spada, kakor ostroumni Kuhn [8]) prav terdi, v čas velike razkolitve ariških narodov, zato toliko enakosti v podobah indo-evropejskih božanstev.

Kakor iz priimkov Indra-tovih vidimo, so si Indi to božanstvo po raznih njegovih delavnostih različno mislili in sicer s kopjem, ker se velí „kopjenositelj" (Speerträger) Sulislav, — dalje s kladivom imenovanim vadžra, ktero je podobo križa imelo. Tako kladivo ima tudi nordiški Thor, in se velí Mjölnir [9]), — dalje ima škit, oklep, okrilane strelike itd. Vse to orožje boga Indrata je viditi na lepem celjskem spomeniku [10]).

V severno-slovanski mitologíi se Indras nahaja pod imenom Vidras; Thunman [11]) je krivo to prestavil v „Herrscher der Winde". Sanskritska korenika idh ali indh je *mati* slovanskih besed Vidruna = Vedrina. V poznejših narečjih je odpadel glasnik *n*, kteri sicer ni bitstven. Končnica „una" še se najde v slovenskem narečji, n. pr., skopuna, glavuna, gizduna itd. Sufiks *as* se je še ohranil v osebnih imenih: Beras, Jeras, Joras, Moras, Necas, Rabas. Glasnik *v* pa ni druga kor digama.

Kot božanstvo groma in bliska se je Indra častil pod imenom Pardžanja, iz kterega je slovansko-litevsko Perkun — Perun. Ne smé se nam čudno zdeti, da imé Pardžanja [12]) pokvarjeno vidimo v oblikah Perkun in Perun. Kakor sufiksi — piše ostroumni Kuhn — v indo-evropejskih jezikih niso zmiraj identišni, temoč že v enem jeziku različne oblike tistega sufiksa ena poleg druge stojijo, na pr. v stari visoki nemščini: poda-m za podmen, gerški πνθμεν, tako se je tudi izvirna masa glasnikov (Lautmasse) zlo spremenila in večkrat v obsegu (Umfang) se zgubila, na pr. latinsk. lien, sansk. plihan, slov. slezen, sklezen [1]). Tako priime Indra-tovo Shanmuka, „der Pfeilwerfer" nahajamo na noriških kamenih v obliki Samuca, Samucus, Samuconius [2]), Samucantunus itd. Od sanskritske besede vršabha, Wasserbewohner, Frosch, ima slovenski jezik samo slednji del žaba, nemški pa pervi Frosch.

Bog groma in bliska se je zmiraj predstavljal kot hud in ljut mož z divjim pogledom in gosto brado. Tako vidimo v Ogleji [3]) Peruna polatinčenega v „Jupiter brontons" predstavljenega, in na noriških kamenih je po stokrat viditi Perunova glava [4]) med levoma, simboloma solnčnega božanstva Radogosta.

Kakor bog groma in bliska je Indras Pardžanja — Vidras Perkun mogočen bog in se velí: Shakra [5]) = Kokra, validus, der Mächtige. On je orjaša hudega duha Vritra (persiški Veretra) umoril. Vritra pomeni: der Verhüllende, od korenike vri, velare, in z besedo Vritra — Veretra se ujema severno-slovanska beseda Velet [6]), orjaš. Ima pa se, kakor Kuhn razlaga pod Vritrom — Veletom zastopiti oblak [7]), ker v Rigveda-tu stojí: „Ko je Indra ubil z gromskim buzdovanom Vritra-ta, tekajo vode iz bregov". On se zato velí Vritraghna, v iranski mitologíi Verethraghna — Veletoklavec, Vritratödter [8]).

V Rigveda-tu [9]) tudi stojí pisano, da Indra poganja ashman — kamen — gromsko kroglo (Donnerstein) iz tačke ali ferčke (Schleuder). Še sedaj slovensko ljudstvo veruje, da, kadar strela udari, gromska krogla priletí z oblakov v zemljo, pa čez petdeset let spet iz zemlje pride. Pri oranji se najdejo večkrat okrogli kameni; ljudstvo jih ima za takošne gromske krogle ter jih pod streho dobro hranuje, misleč, da tje ne udari, kjer je takošna krogla pri hiši. Tudi Slovaci imajo to vero in kroglo imenujejo „Paromova skala, Perunove kule".

Po gromu in blisku pride lepo vreme. Indra ni več ljutega obličja temoč prijaznega in velí se kakor bog jasnega neba Dagadi, aura, aër, Surapati, coeli dominus, Svaroh. Kakor Surapati-tu odgovarja Svaroh, tako Dagadi-tu severnoslov. Dogoda, Pogoda, slov. Godut. Korenika imena Pogoda, Godut je glagol gad, loqui, poljski gadać, slov. gadati, reden, gatati, rathen. Iz gadati je god, terminus, godina, godišče, kakor iz reku, česka rok = godina, Jahr. Pa iz gad — gadati je tudi goditi, zeitigen, godni, zeitig, kakor to enakolično najdemo v besedi gerški ὥρα, Zeit, Jahr, Tageszeit, Stunde, rechte passende Zeit, in ὥρανος, reif, zeitig, primeri god, cerkvenosl. terminus, god slov., angenehme Zeit, festliche Zeit, Namenstag, godina, horvatski Jahr, istrijanski Regen, hodinka, česk. Stunde.

Z vso pravico je toraj Dlugosz [10]) smel pisati: „Habebatur apud illos (Polonos) pro Deo Temperies, quem sua lingua appellabant Pogoda, quasi bonae aurae largitor". Iz gad — goditi je pogoditi, besänftigen, beruhigen, se-

*) Schoenleben ima Praconius namesto Paconius, kar pa je krivo. Pravega izpisa sem porok. Ime Paconius je brez dvombe sorodno z imeni Paccius od pax, mir, odtod Miroslav. Na sekovškem kamenu stojí Titiae Tiber, Contuconi et Juliae L. fil. Myrinae ann. XXX. (glej „Schriften des hist. Vereins für Inneröster. I. 36.) — [1]) Glej Pott v „Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung". Herausgegeben von Dr. Kuhn, IV. Band, str. 429. — [2]) Glej Niklas Müller „Glauben der Hindu" str. 560. — [3]) Glej „Amarasinha" ed. Paulini str. 41. 42. — [4]) Glej „Samaveda" ed. Benfey 1, 2. 2. 3.; dalje 1, 3, 1, 5. „Rigveda" ed. Rosen 1, 32, 15. — [5]) Kuhn v „Allgemeine Literaturzeitung" 1846, Nr. 250, str. 846. — [6]) Lassen „Indische Alterthumskunde" I. 761. — [7]) Ankershofen „Handbuch der Geschichte Kärnth." V. Heft, str. 623. — [8]) Kuhn v „Zeitschrift für die Wissenschaft der Sprache", herausgegeben von Dr. Albert Hoefer, II. Band, str. 177. — [9]) Glej Kuhn l. c. — [10]) Glej „Beiträge zu einem Namens-Verzeichnisse der römischen Procuratoren im Noricum" von Johann Gabriel Seidl, Tafel II., fig. 5. — [11]) Thunmann pri Maschu „Erläuterungen" str. 53. — [12]) Nekdaj sem mislil, da ime Perun ima svojo koreniko v oni, v kteri beseda perina, die glühende Kohle, vendar sedaj rad sledim misli ostroumnega Diefenbach-a, kteri gotiško: fa irguni, anglosasko: fyrgen devlje k sanskritski besedi: Pardžanja, die Donnerwolke. Fairguni sicer pomenja: mountain, Berg, vendar gotovo Donnersberg, primeri gerško: κεραυνος, montes kerannii od sanskritske sharu po Benteyn (2, 175) Donnerkeil. Tudi profesor Leo devlje fiorgyn k sanskr. Pardžanja in k litevsko-slovensk. Perkun; glej: Kuhn „Zeitschrift für vergleich. Sprachforsch. II. Bd., str. 478 Pis.

[1]) Glej Kuhnov članek „Die Sprachvergleichung und die Urgeschichte der indo-germanischen Völker" v „Zeitschrift für vergleich. Sprachf." IV. Band, str. 82. — [2]) Kamen z napisom Samuconius Sectatus et Samuca Burrani filia itd. je bil v Ptuji (glej Apian „Inscript" str. 385.) Tudi ime Burran je slovensko, ali od buri, fulvus, der Braune, ali bura, der Sturm. — [3]) Glej podobo pri Monfauconu „Antiquitée expliquée" Tom. I. Planch. XIII. a la str. 44. — [4]) Jaz sem to bradasto glavo dosihmal imel za Šiva-ta, vendar s primerjanjem z oglejskim Jovom brontom sem se prepričal, da predstavlja Peruna. Take Perunove glave vidiš pri Muharu „Gesch. der Steierm." I. Abbild., Tafel IX., Tafel XI., fig. XXII. 3. Tafel XVII. fig. XXIV. 3. Tafel XVIII. fig. XXX. — [5]) Rigveda II. 2, I. 1. — [6]) Glasnika *r* in *l* se že v sanskritu menjata, v slovenšini pa sanskritski glasnik *r* večidel prestopa v *l*. — [7]) Glej „Haupt-Zeitschrift für deutsches Alterthum" V. 472. — [8]) Rigveda 23, 7—9. — [9]) Rigveda IV. 3. 1. 1. I. 18, 1, 9. — [10]) Dlugosz pri Hanušu 274. Pis.

dare, placare [1]), po godu biti, nach Wunsch sein, goditi komu, den Willen errathen.

Slovensko božanstvo Godut, od kterega je celó Kollar (glej „Slava Bohyn.“ str. 313.) slišal, pomeni toraj to, kar Pagoda, Dagoda — božanstvo mirnega jasnega vremena, zato ga najdemo v latinsko prestavljeno v Sedatus. Sedatus, sedate pomenja v latinskem jeziku: sanft, gelassen, ruhig, auf stille Art, ohne Murren „non constanter et sedate ferres, sc. dolorem“ (Cicero Tusc. II. 20.) „sedate servio“ (Plautus. Mend. V. 6. 17.), „Homines sedati et quieti“ (Cicero Verr. I. 24.) Staročeski glosator je Pohoďa prestavil v sudum, serenum [2]), toraj spet z izrazom, kteri se ujema s pomenom „sedatus“, ker mirno mora modro nebo biti.

Kamen z napisom „Sedato augusto sacrum Paconius edem et aram dono dedit“ je v južno steno leskovške cerkve vzidan; ravno tam je tudi drug kamen s podobo, ktera tukaj sledí [3]).

2

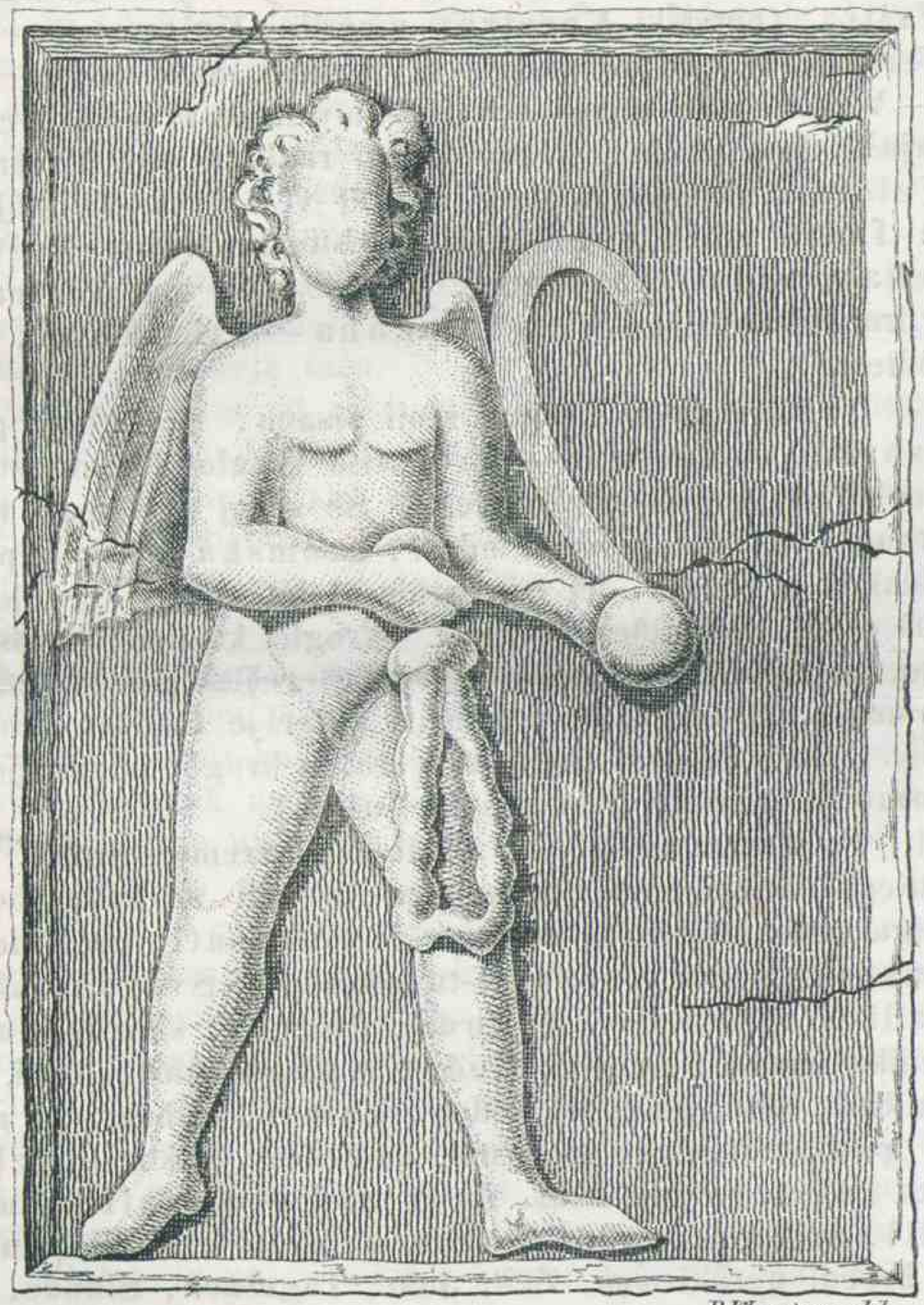

P. Klunzinger del.

To podobo jaz imam za božanstvo Sedatus — Goduta — Pogoda-ta in sicer iz sledečih vzrokov. Gori smo čuli, da Indras — Vidras ni samo bil bog groma in bliska, temoč tudi pod imenom Dagadi = Dogoda, Pogoda, Godut, bog mirnega jasnega neba „bonae aurae“. Zato je na ti podobi viditi s pobešeno tačko (mit gesenkter Schleuder), v roki pa derží gromsk kamen. Čerto, ktera se zadej v polokrogu vidi, jaz imam za dôgo ali mavrico, ktera vsikdar nastaja, kadar gromski oblaki preidejo. Božanstvo ima perotnici, saj Indra je tudi Marutvan — Marot [4]), Merot, bog vetrov, in veter je potreben, da gromske oblake pretira in modro mirno nebo napravi. S perotnicami tudi popisuje Tkany [1]) severno-slovenskega Pogoda-ta, rekši: „Pohoda, Pogoda, Podaga, Dogoda bei den Russen, Pohlen und Mähren der blaue heitere Himmel. Sein Bild war jung und schön ... geschmückt mit blauen Flügeln“ itd.

Tudi med retransko-prilvičkimi moliki se nahaja Podaga-tova darivna skleda, na kteri je jelen viditi. Jelen ni samo podoba jasnega zvezdnatega neba, temoč tudi berzosti, zato se Indra — Trita — Vidras — Trut v Dîrghatamasu [2]) velí „konj, kteri nebeški prostor prebežuje in izhaja iz zračnega morja s peroti sokolovimi in s stegni jelenovimi“. Na drugi darivni skledici Padaga-ta je viditi glava možka z volovimi ušesi [3]). Da se Indra velí gospodar bikov — Turbog, Štribog [4]), „silni bik“, „gospodar rogate marhe“, bilo je že omenjeno. Bik je simbol rodivne močí, rodivnost pa pospešujejo grom, dež in lepo vreme, — vse to pa je Indra predstavljal, in tako zapopadamo, zakaj tudi bika ima za atribut. Na drugi strani omenjene darivne skledice je viditi meresec in napis hent. Meresec je simbol mokrega zimskega letnega časa, kteremu je predstal bog Nehoda. Masch piše, da hent pomenuje meresec in ima popolnoma prav. Na Štirskem še poznamo bohet [5]), aper, nemški Bachem, korniški bahet. Morebiti so polabski Slovani že pervo slovko besede zgubili in govorijo samo het ali z rhenismom hent. Hent tudi zna izvirna oblika biti besede hoč, kambriški hwch, porcus. Hoč pomeni svinja. Na Koroškem glasnik *h* radi spremenjujejo v *k*, primeri *k*um, namesto *h*um, *k*ruška namesto *h*ruška, zato je gosp. Janežič pisal: kočej, das Ferkel. Iz hent je oblika het mogoča, in po umehčanem glasniku *t* v *ć* — hoč. Pod podobo meresca so si tudi Indi mislili vse izrovajočo boro.

Spomenika Sedato — Godutu posvečena sta samo dosedaj dva znana, eden v Leskovcu ne deleč od razvalin starega Nevoduna, drugi pa je bil najden v Pfüncu na Bavarskem in je sedaj v augsburškem muzeji hranjen.

SEDATO [6]) SACRVM COH. I. BRE EX V. S L V S C A IVL. MAXIM O DEC

Učeni starinoslovec prof. dr. Hefner napis tako bere: „Sedato sacrum Cohors I. Bretonum (Breucorrum?) ex voto suscepto; laetus (sic) votum solvit, curam agente Julio Maximo decurione“ in sam ga v nemško tako prestavlja: „Dem Sedatus heilig! Die I. Cohorte der Bretonen (Breuter) setzte nach Lösung ihres gethanenen Gelübdes unter dem Interims-Befehle des Julius Maximus, dem Sedatus diesen Gelübdestein“.

Hefner [7]) sam dvoji: ali bi BRE bral Bretonum ali BREVCORVM; vendar Breucorum je resničniše berílo, ker gališki rod Bretancev se v napisih zmiraj najde v obliki: Britones [8]), Britones Nemaningenses, Britones Triputienses [9]) itd.

Breuci so bili panonsk rod, in prebivavci med Kolpo in Savo se še dnešnji den velijo Brajci. Bili so na Bavarskem v posadki in so tam dali Noreji in Sedato-Godutu spomenik postaviti. Ako kdo zamore priloženo podobo iz keltiške, rimske ali gerške mitologije razložiti, prosimo, naj poskusi! Ako pa tega ne more, ne bo naše terdenje: „Norčani in Panonci so bili Slovenci“ dalje več ostalo „offene Frage“.

---

[1]) Primeri enakolično latinsko: tempus in temperare, temperies, tempestas. — [2]) Glej „Die ältesten Denkmäler der böhm. Sprache“ von Palacky und Šafařik str. 221. — [3]) Kamen sem tam večkrat ogledoval in se prepričal, da je c. k. inženir gosp. Klunzinger mi ga zvesto izrisal. Njemu in videmskemu dekanu gosp. Rejcu se pri tej priložnosti zato lepo zahvalujem. — [4]) Marut — Marot — Merot poznamlja po Kuhnu (glej „Haupt-Zeitschrift für deutsches Alterthum“ V. B. str. 489) „mertev“, in pomen „veter“ je iz te predstave postal, zato pri českih kronikarjih se Merot velí bog smerti. Pis.

[1]) Tkany Mythol. II. 7, 71, 104. — [2]) Dîrghatamas I. 22, 7, 1—3. — [3]) Masch fig. 48, §. 258. — [4]) Kilbog, Štribog, Turbog se tudi velí Šiva. V vediških spisih se Vaju bog vetra velí večkrat rjoveči bik, in sicer v Taittirya — Brahmana-tu stojí po Weberovi prestavi: „Vaju vereint sich mit dem Gestirn Nistya, der brüllende spitz-gehörnte Stier, wachsend im Luftraum, die Wesen vertreibend, stosse er fort die Feinde, die nicht opfern“, glej Weber „indische Studien“ I. Heft str. 93, primeri v pesmi Igorovi „Vetri Stribožy vnuci“. — [5]) Zato boh = Speck, slanina. — [6]) Ime Sedatus se večkrat kakor osebno ime nahaja; na sekovškem kamnu smo našli ime Mirina in poleg tega imena še Kontukon. Kontukon pomeni φιλλίππος, der Pferde-Liebhaber, od sanskritskega kan, amare, desiderare, ilirski kaniti, kantu, amator. — [7]) Hefner „Das römische Bayern“ 3. Auflage“ str. 99. — [8]) Hefner ravno tù 47. 72. — [9]) Hefner ravno tù 30. 90. Pis.

Popotni spominki.

Dva dni v Goratanu.

Prijetno in mikavno je ozirati se po naši mili domovini Krajni, ktere vsi trije oddelki: Gorensko, Notrajnsko in Dolensko nam toliko mnogoverstnosti v lepoti naravskega bliša in druzih po celem svetu slovečih znamenitost v svojih nedrijih hranujejo. Pa nepravično bi bilo, tajiti, da tudi druge dežele nimajo svojih imenitnih krajev, kteri deleč po svetu slovijo in ktere domači in ptuji radi obiskujejo. — Tako ima, na pr., naša sosedna Goratanska mnogo znamenitost, po kterih se odlikuje in ki jo uverstujejo v oziru lepote med perve dežele našega cesarstva. Imenujem le spodnjega Goratana deleč znano labudsko dolíno — res zemeljski raj — okolico Celovca, Št. Vida, Kerke in Brež; v zgornjem Goratanu: okolico beljaško, meljsko dolíno s svojim velikašem Vélikim Zvonikom (Grossglockner), pod kterim stojí imenitni, v celi Evropi nar višje ležeči farni kraj pri sv. Kervi; prijetno ziljsko, divjo rabeljsko, slovito kanaljsko dolíno itd.

Od nekdaj, kar me je v mladostnih letih nekoliko časa gojila imenovana zemlja, kar je v poznejšem času mi ona zakrila v svoje hladno krilo nar priserčnejšega prijatla in kjer še živí mnogo meni ljubih, mi je ona serčno draga pa mila. Skoraj vsako leto skušam jo obiskovati saj za ene dní, in vidil sem tako že marsikteri njeni biser. Posebno lansko leto sem prinesel mnogo spominov duha iz nje domú, kterih nektere častitim bravcem „Novic“ bratoljubno ponudim in, kolikor je mogoče, ob kratkem naznanim. — Zdavnej namreč je tudi že mene mikalo, pogledati enkrat tiste kraje Goratana, kjer se v malih urah mnogo mnogo lepega in imenitnega vidi, kjer lepota narave združena s slavnimi spominki nekdanje hrabrosti slovanske zanimuje pri slednjem koraku popotnika okó in čut.

Bilo je dné 22. augusta zarano, ko sem prestopil nad *Belopečjo potok*, ki mejí Krajno od Goratana. Z nekim nenavadnim čutom je bilo navdano moje serce, tako, da mnogokrat se še spominjam živo vesel tistega jutra in dné. Lepo jutro, kakoršnih malo rodí prijetni poletni čas, mi je obetalo lep in topel dan. Nadjal sem se še danes mnogo novega viditi; gnalo me je namreč memo Terbiža proti Naborjetu, Pontablu, ker zvečer sem hotel še priti nazaj na Višarje, kjer so me imeli po razgovoru pričakovati nekteri dragi prijatli; — vse to je pospehovalo moje korake. — Koj unkraj mostka me je sprejel tamnozelen semrekov gaj, skoz kterega se cesta vije, v svojo prijetno hladivno senco. Vse je bilo tiho, le tički so kaj priljudno spevali svojo juterno pesmico. Kolikor dalje pa me je pot okoli nizkega okroglastega grička peljala, toliko bolj se mi je dolína odpirala in kmali se mi je pokazala okolica Terbiža. Nisem se zamogel kraja nagledati!

Od desne sèm derží kokovska dolínica od Podkloštra (Arnoldstein), ki veže ziljsko in kanaljsko dolino. Glasno se je razlegalo od nje sèm derdranje voz po stari cesti, pa še glasnejše je bilo vpitje in drobno terklanje pridnih Talijanov, ki so kamen obdelovali in zdelovali novo cesto od Podkloštra proti Terbižu. Smem reči, kolikor mi je bilo to delo viditi dano, da nova cesta bo ob svojem času, kadar bo popolnoma dodelana, ena nar lepših v našem cesarstvu; veljala bo pa tudi, akoravno le kake 2 dobri uri dolga, še obilno čez milijon goldinarjev. — Bolj mičen memo desne se mi je pa kazal razgled na levo, kjer posebno mogočno molí med verstjo stermih goličav orjaški Kraljev verh svojo glavo pod oblake, in kteri mi je zaznamoval tesni pot v rabeljsko dolino in proti Predilu.

Komaj sem se še znajdel pičlo uro v Goratanu, ko se mi je, na kraj podolgaste ravnine pridšemu, posvetil v precej globoki dolinici spodnji del Terbiža. Urno sem po cesti se spustil navzdol in prestopivši višnjevo-zeleno reko Zilico, ki v globoki kamniti strugi pribobní urnega teka iz divjolepe rabeljske dolíne, sem se znajdel v imenovanem kraji. Veseli ropot fužinskih kladvov me je živo spominjal na moj rojstni kraj. Zgornji del Terbiža — prav za prav pravi terg — je za nizkim gričem le male korake od spodnjega oddaljen in se posveti koj, ko se ta zapustí. Le gredé sem bil ondi. Tukaj sem si hotel voz do Pontabel-a poiskati, ker solnce je že stalo precej visoko na obzorji in obetalo kaj topel — za peš popotvanje pa nekoliko prevroč dan. Voz je bil kmali najét, ob pripravljanji voza pak sem kraj nekoliko ogledoval.

Terbiž — nemška fara — je prav lep terg in ima mnogo zalih poslopij; pa zraven tega je on tudi v zgodovini koroske zemlje imeniten in zlo važen kraj. Lega njegova v vojniškem oziru nima kmali para, zakaj on stojí ravno v osredku četverih dolín in cestá. Od jutra pride belopečanska s cesto od Krajnskega; od desne nam že znana kokovska s cesto od Beljaka; proti levi rabeljska s cesto čez Predil na Gorico, in proti zapadu kanaljska dolína s cesto memo Pontabel-a na Videm in Laško. Slednje dvé dolini smemo po vsi pravici naravske terdnjave in Terbiž njih ključ imenovati; ni toraj čuda, da so se že ob navalih Turkov, še bolj pa v zadnji avstrijansko-francozki vojski leta 1797 in 1809 za njega posestvo zlo zlo kervavo tepli. Cerkev ima še dan današnji podobo terdnjave, ker je obdana z močnim zidom, v kterem se vidi obilno puškarnic (Schiessscharten). — V naglici smo nekoliko Terbiž pogledali, zdaj pa se podajmo naprej.

Zapustivši imenovani kraj se nam kmali cesta nekoliko navkreber napne. Okolica je prav prijazna, ker se na obedve strani ceste razprostirajo zelene livade in polja. Komaj sem se dobro četertinko ure od Terbiža oddaljil, ko mi je poleg ceste na kamnitem stebru stoječi angelj kazal stezo na slovečo božjo pot Marije na Višarjih, ktera stojí na visoki gori, ki se na levo vzdiguje 5646 čevljev čez ravnino morja. Malo sem še šel od steze naprej, in že sem se znajdel — kar višavo ceste zadene — na narvišjem mestu kanaljske dolíne, ktero je tudi mejnik koroških in talijanskih vodá; zakaj potok, ki priteka iz ozke višarske dolinice, skoz ktero zmed zelenjad gledajo skalnate nebotične škerbine, se sklene pod Terbižem z Zilico in teče z Zilo, Dravo in Donavo v černo morje; potok Bela pa, ki unkraj Žabnic izvira, se memo Pontabel-a izliva v Furlanijo, pri terdnjavi Osopo svoje ime v Tagliamento prekerstí ter z drugimi talijanskimi vodami vred napaja jadransko morje.

(Dalje sledí.)

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Ljubljane. V četertek popoldne so se na poti v Terst pripeljali svitli nadvojvoda Joan s svojo gospó in gospodom sinom v Ljubljano. Na kolodvoru železnice od višjih deželskih in vojaških oblastnikov slovesno sprejetim se Jim je poklonil tudi odbor kmetijske in obertnijske družbe, s kterim so se pozneje tudi v Svojem stanovanji prav prijazno pomenkovali o zadevah kmetijstva in obertništva. V petek zjutraj ob treh so se že podali na pot ogledavat dela na železnici ljubljansko-teržaški.— Kakor se iz Tersta piše, zaderžujejo začetek vožnje po železnici iz Ljubljane v Terst naj bolj ljubljansko močirje in pa zakasnjene dela med Terstom in Nabrežino, zato je nek gosp. minister Bruk unidan v Terstu zlo grajal počasnost ondotnih del, zavoljo kterih se železnica v Terst ne bo mogla pred odpreti kot konec prihodnjega leta.

Iz Ljubljane. *Zemljoznanska preiskava Krajnskega in Goriškega.* Vedno bolj se razcvetuje imenitna vednost zemljoznanstva ali geologija, ktere namen je osnovo zemlje iz raznih skalnatih škril, starost in verste kamnatih leg, iz kterih obstaja kamenje in v kterih se rude nahajajo, pa tudi rastline in živali, ki so nekdaj na zemlji bile, pa pozneje popolnoma poginile, iz okamnín jasno dokazati. V povzdigo te vednosti je bila že v letu 1849 na Dunaji ustanovljena posebna naprava pod imenom „geologische Reichsanstalt“, ktere namen je, se z zemljo-

znanstvom vsega avstrijanskega cesarstva pečati. Ta deržavna naprava je pod vodstvom slovečega Haidingerja, očaka avstrijanskih naravoslovcev. V svojih prostornih poslopjih hranuje nezmerne zbirke, ki v to vednost spadajo. Ona pošilja vsako leto svoje uradnike, deržavne zemljoslovce (Reichsgeologen) po raznih deželah našega cesarstva, da tam nabirajo znamenitosti, in obrise dežélá napravljajo. Že lansko leto se je na Gorenskem gosp. dr. Peters več mescev mudil. Letos sta prišla v preiskavo Krajnskega in Goriškega dva učena gospoda, namreč gorski svetovavec Lipolt, rojen Slovenec iz spodnjega Štajarskega, in D. Stur, rojen Slovak. Pervi bode obhodil ložki kanton, idrijske gorè, potem celo krajnsko stran na levem bregu Save do koroške in štajarske meje, od Teržiča do Zagorja. Gosp. Sturu pa so odločeni: Logatec, Planina, Postojna, Vipava, cela sočka dolína in Bohinj. Priljudna gospoda, s kterima smo se v Ljubljani pomenkovali, sta nam razodela, da ona vsakemu, kteri koli od nju zavoljo posebnega kamnja ali rud, ki se v njegovem kraji nahajajo, kakega razjasnjenja ali nasvetovanja želí, iz serca rada po svoji vednosti in po svoji prepričbi brez plačila postrežeta. Njuni namen ni le zemljoslovne posebnosti naše dežele nabirati, temuč tudi vse, karkoli nju vednost v povzdigo kmetijstva, gojzdnarstva in rudnarstva svetovati zamore, vsakemu povedati. Gotovo bo marsikteremu v korist, v rudništvu zvedena moža za svèt poprašati pri kopanji rude, ker se mnogi brez vednosti v to reč zarinejo in dragi dnar in čas tratijo. Oba gospoda sta nas pa tudi naprosila, po „Novicah“ na znanje dati, da bi ju možje, ktere ta vednost mika, v težavni preiskavi podpirali in jima posebnosti svojih krajev na znanje dajali, n. pr., kje se to ali uno posebno kamenje lomi itd. Močno jima bode vsak ustregel, kdor jima naznani, kje se kake okamníne in kake druge posebnosti nahajajo. Zvediti pa, kje ravno danes in jutri potujeta ta dva gospoda, bo vsakemu lahko, ako le enmalo tam pa tam poprašuje. Naj bi tedaj nihče ne zanemaril lepe priložnosti, kteri želí kaj zvediti, — naj bi pa naši rojaki ludi po stari lepi navadi prijazno sprejemali verla gospoda, kamor prideta in jima na roko šli kar morejo! D.

Novičar iz raznih krajev.

C. k. ministerstvo je zastran prodajanja žganja, špirita in ola (piva) k postavi od 16. dec. t. l. sledeče nove postave pridjalo: 1) kupčijstvo z žganjem, olom in špiritom v sodcih je le tedaj pripušeno, ako ti sodci naj manj eno dunajsko vedro merijo; tudi žganjarije in olarije, ako nimajo pravíce žganja in ola na drobno točiti, so vezane na to postavo; 2) na drobno se prodajati smé špirit le v štacunah, ki prodajajo špecarije same ali pa zraven drugega blaga tudi špecarije. Po teh določbah so tedaj preklicane tiste določbe lanske postave od 16. dec., ktere stojé pod razdelku 2. in 5. — Nova postava za rokodelstva in obertništva se pričakuje prihodnji mesec. — Ker se od več straní že delj časa pripoveduje, da bo zemljišni (gruntni) davek povišan za 8 gold. od sto, piše peštanski časnik „Pest. Ll.“, da dobro vé, da to ni res, ampak da bo povišan le za 2 odstotka in $^2/_3$; zemljišni davek znaša sedaj 16 od sto čistega dohodka, in po prištevi tretjine za deželne potrebšine znaša skupaj $21^1/_3$ od sto. Prihodnjič bo, kakor omenjeni časnik terdi, vès ta davek skupaj prerajtan na 24 od sto. — Žitna cena je od 12. do 17. maja skor v vseh deželah enmalo poskočila; vagán pšenice se je v Kašavi podražil za 12 kr., v Bohnii za 4 kr., na Marskem za 6 kr., na Šlezkem za 20 kr., na Českem za 8 kr., na Dunaji za 38 kr., v zgornji Austrii za 10 kr., na Koroškem za 6 kr. — Časnik dunajske kmetijske družbe piše, da je v nekterih krajih estrajskih mraz perve dní tega mesca nograde tako popalil, da tudi drugo leto ne bo terta za nič; zato je cena žita v teh krajih poskočila. — Vroče leto se prerokuje letos od vseh straní; žitne polja pa tudi povsod obetajo dober pridelk. — Avstrijanska armada je začela zapušati že Moldavo in Valahijo, in do tistega časa, ko bojo vse ostale določbe parižkega zbora zastran teh knežij zgotovljene, ne bo nobenega avstrijanskega vojaka več v teh krajih. Cesarjevo armadno povelje od 20. t. m. hvali izverstno obnašanje avstrijanske armade v teh knežijah. — Telegrafno naznanilo iz Jaša naznanja, da je ondašnji divan h koncu zbora enoglasno svoje želje razodel, naj bi se vprihodnje Moldava in Valahija v eno deržavo zedinile in je pismo v tem duhu poslal do gospodarja (hospodara) moldavskega. Ko bi trenil se je razglasil ta sklep deželnega zbora krog in krog, in ljudstvo je preveselo prejelo to novíco. — Iz Varšave se piše, da car Aleksander je pred se poklicane plemenite maršale Poljskega takole nagovoril: „Pozabiti vse, kar se je nekdaj zgodilo, me je terdna volja. Prav zadovoljen sem s Poljci, ker ob velikih homatijah, ki so pretresale Evropo, niso pozabili dolžnost ne do svojega vladarja ne do sebe, in ker tisti izmed njih, ki so se bojevali v versti moje armade, so se junaško in zvesto obnašali skoz in skoz. Vse nosim v svojem sercu in vse dobro jim želim, ker jih ljubim kot svoje otroke. Povejte, gospodje, to svojim rojakom, pa prosim vas, povejte jim tudi, naj dajo enkrat slovó svojim sanjarijam. Da bi bilo Poljsko srečno, je moja iskrena želja; al Poljsko zamore le srečno biti združeno z Rusijo“. — Kakor se iz pruskih časnikov bere, tudi Nemcem ni po volji, da je avstrijanska vlada sklenila že večkrat omenjeno zavezo s francozko in angležko vlado in tako zlo ropočejo zoper to zavezo kakor sardinski in angležki časniki zoper rimsko in napolitansko vlado. Laško je res zlo razdraženo po pismu, ki ga je sardinski poslanec grof Cavour podal parižkemu zboru. „Oest. Corr.“ piše, da papeževa vlada je nek razpisala nabíro 4000 vojakov, da bode pripravljena na vse, kar koli bi se utegnilo primeriti. — V Parizu se je snidel zbor judovskih duhovnov (rabinarjev), kteri prevdarja: ali bi ne bilo prav, da bi se judovski sabat (v saboto) prenesel na nedeljo. — Razstava živine, mašin in poljskih pridelkov bo podaljšana do 21. junija. Kaj lepe hleve so napravili živini; tla so iz asfalta; dva sila velika šotora sta napravljena z mnogoverstno mervo, da si lahko vsakdo za svojo živino naj pripravnišo izbira.

Zavolj naročbe „Novic“.

Konec mesca junija izteče polletno naročilo na „Novice“. Prosimo tedaj, da tisti častiti naročniki, ki so jih naročili **le** za pervo polovíco leta, pa jih dalje po redu dobivati želijo, da se **kmali naroče za drugo polovíco**, ker odpravništvo njih zamore le potem nadpise (adrese) v dostojnem redu zgotoviti. Naročnína za **polleta** znaša **2 goldinarja**, ako se **po pošti** prejemajo, — sicer pa **1 goldinar in pol.** Ker nekteri naročniki naročnino še tako pošiljajo, kakor je takrat bila, ko so „Novice“ **le enkrat** na teden izhajale, in ker prizadeva to potem mnogoterega pisanja sem ter tje, prosimo lepo, da bi častiti ti naši stari prijatli ne prezerli tega povabíla, ktero naznanja, da **celoletna naročnina** za dvakrat v tednu **po pošti** pošiljane „Novice“ znaša **4**, **polletna 2**, **četertletna** pa **1 gold.**

Drugo pot bomo po navadi naročnikom poslali naročilno pismo.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**